

Після пісні “Ой не шуми луже” Кучеренкові піднесли його портрет, уквітчаний вінком і оповитий широкою червоною стрічкою, на якій було видруковано “славному кобзареві І. І. Кучугурі-Кучеренкові. Охтирка, 20 серпня 1911 року”. І справді було за що. Що за чудова гра! Скільки він своєю грою, своїм сумним співом захвилював юнацьких сердець, скільки запалив вогників в душі присутніх. Скільки переживань. Ось він співає думу “про смерть Богдана Хмельницького”, і мимоволі уявляється постать старого гетьмана, його похорон і т. д. Розвертався малюнок сумної історії нашого краю, як сама мелодія думки, як сумні звуки кобзи. Словом цей концерт лишив по собі надзвичайне враження. Після концерту була упорядкована вечеря як для кобзарів, так і для упорядників цього концерту. За вечерею згадували кобзарів покійного Вересая (останнього, як тоді мовляли), та Т. Пархоменка, що недавно помер. І. І. Кучеренко запросив своїх товаришів допомогти сім’ї небіжчика Т. Пархоменка, і перший дав 3 крб., а останні — П. Гашенко, П. Древченко та лірник Веселий дали по 1 крб. Всього 6 крб. Ці гроші (6 крб.) одіслані д. В. Є[мцем — ред.] до редакції газети “Ради” в фонд на допомогу сім’ї Т. Пархоменка.

Збір був дуже гарний, а саме шось більше 300 крб. Афіші та програми були друковані українською мовою і взагалі цей вечір мав національний відтінок. Щира подяка всім тим, хто сприяв улаштуванню цього концерту.

Газета “Засів”, Київ, 1912, № 30.

Охтирська ікона Божої Матері

Ішло XVIII століття. Русь уже стала Російською імперією, наближалось до кінця царювання імператриці Анни Іоанівни, а на болотистих берегах Невви вимальовувався силует Петербурга. Лише трохи більше десяти років минуло після смерті Петра I, при якому було ліквідовано патріаршество, а справами церкви став керувати утворений 1721 року Святійший Синод. Саме в ці роки і прославилася Охтирська ікона Божої Матері.

Цей образ належить до числа найбільш шанованих в народі...

...Звістка про чуда від Охтирської ікони дійшла до Петербургу, і 26 листопада 1744 року іменним повелінням імператриці Єлизавети Петрівни була призначена комісія, в завдання якої входило встановлення справжності чудес від образу...

Нарешті 22 червня 1751 року Святійший Синод на основі одержаних свідчень постановив “святую ікону цю шанувати як чудотворну”. Єлизавета Петрівна вирішила спорудити для цієї ікони просторий кам’яний храм на місці колишнього дерев’яного і особисто пожертвувала на будівництво величезну на той час суму — дві тисячі рублів.

В квітні 1753 року святитель Іоасаф Білгородський (Горленко, +1755) після молебня здійснив закладку нового Покровського собору, який був освячений в 1768 році. Можливо, що в основі храму, побудованого Д. Ухтомським і С. Дуденцевим, лежав проект великого зодчого Ф.-Б. Растреллі.

Велична будівля собору, що збереглася до наших днів, є одним із найкрасивіших барочних храмів, споруджених в Україні. У другій половині XVIII століття з ікони стали робити численні списки, більшість з яких потрапляли в храми Харківської єпархії, де особливо шанувався охтирський образ, а деякі були встановлені в храмах Петербургу, Москви, інших міст.

Іконографія Охтирського образу Божої Матері незвична для тогочасного місцевого іконописання. Пресвята Богородиця зображена юною дівчиною, з непокритою головою, з волоссям, що спадає на плечі. Молитвенно склавши руки, вона споглядає Розп’яття Свого Божественного Сина. Ця іконографія спирається на переказ, згідно якого Богомати в свої юні роки, ще до народження Ісуса Христа, мала видіння про розп’яття Спасителя.

В 1772 році, як засвідчують документи Московської синодальської контори, в маєтку князя Миколи Івановича Трубецького в селі Дудкіному біля Радонежа була побудована дерев'яна церква в честь з'явлення Охтирської ікони Пресвятої Богородиці, після чого село було перейменовано в Ахтарку. Зараз на місці дерев'яного храму знаходиться кам'яний, побудований в 20-ті роки XIX століття архітектором А. С. Кутеповим і освячений на честь того ж образу. Колись в його одноярусному іконостасі, зліва від царських врат, знаходився список з Охтирської ікони Богоматері, що вважалася покровителькою роду Трубецьких.

Князі Трубецькі купили село Дудкіно, майбутню Охтирку, в 1734 році у Василя Татищева – відомого історика і державного діяча, і володіли нею майже півтора століття, завжди шануючи Охтирський образ Богоматері. Будівництво першого дерев'яного храму в честь з'явлення Охтирської ікони пов'язано із подіями з життя другого власника Охтирки – князя Миколи Івановича. Згідно родинного переказу, в 1772 році, коли він повертався в свою вотчину, екіпаж, в якому він їхав, розбився, але князь залишився живий і здоровий завдяки родовій Охтирській іконі. Через деякий час такий випадок повторився. На відзначення свого двократного порятунку від смерті 28-літній князь побудував храм на честь Охтирського образу Божої Матері.

Подібні чудесні порятунки від смерті завдяки допомозі Богородиці, що проявилися через Охтирську ікону, неодноразово згадувалися у виданнях минулого століття.

Доля ж явленого Охтирського образу потім була не зовсім ясна. До 1844 року ікона знаходилася в Покровському соборі, звідки напередодні Тройці переносилася у відновлений Охтирський Троїцький монастир.

В 1903 році, забувши повеління Цариці Небесної не відновлювати її чудотворний Охтирський образ, ікону направили в Петербург на реставрацію. В дорозі вона була викрадена, і сліди її загубилися. Проте в 1976 році якийсь Демидів, що проживав у США, повідомив, що наче викрадена ікона була придбана ним в 1920 році в Шанхаї у невідомої особи і потім стала власністю С. І. Садового, що проживав у США.*

Звичайно, ці відомості про долю прославленого образу Охтирської Божої матері потребують перевірки. Разом з тим вони вселяють в кожне віруюче серце надію, що прославлена святиня не втрачена безповоротно.

Н. ШЕРЕДЕГА

* Про повернення цієї ікони в Україну див. ж. "Народна творчість та етнографія" № 5–6, 1998. Що ж стосується вище поданої статті, то слід мати на увазі, що вона була надрукована в "Журналі Московської патріархії" (№ 7, 1989). Можливо, цим певною мірою можна пояснити те, що її автор детальніше розповідає про вшанування цієї ікони переважно в Росії. Але таке ж, а можливо, ще й більше її вшанування було властиве і для України, особливо на Слобожанщині. В нещодавно випущеній у Львові (вже другим виданням) цікавій книжці Н. Вояківського "Шляхами наших прочан", присвяченій розповідям про чудотворні ікони Божої Матері, один із перших розділів відведено розповіді про Охтирську святиню. Принагідно варто пригадати й такий факт. В знаменитому Флорівському монастирі в Києві (тут, як відомо, першою ігуменею була мати гетьмана Івана Мазепи) в 1856–1877 роках жила і працювала уроженка Слобідської України високоосвічена Аполонія Абадаш. Вона відома в історії Києва тим, що створила в Флорівському монастирі прекрасний хор, сама була автором церковної служби на честь просвітителів слов'ян св. Кирила і Мефодія, видала книгу власних віршів, відкрила на території монастиря народну лікарню, де сама лікувала. За її ігуменства на Замковій горі (Кисілівці), що примикає до монастиря, збудовано Троїцьку церкву. За спогадами київських старожилів, тут щороку було велике урочисте свято на вшанування Охтирської Богоматері. На жаль, після революції ця церква була розібрана. Кладовище на навколишній території тривалий час було в занедбаному стані. Лише за останні роки тут дещо змінилося – зокрема поновлено пам'ятник на могилі Січових Стрільців. Громадськість також почала обговорення питання про відбудову тут Троїцької церкви і заснування своєрідного пантеону визначних діячів України. (Дет. див.: *Н. Проценко*. Київські некрополі). За давньою традицією в Троїцькій церкві, сподіваємося, буде поновлено і вшанування свята на честь Охтирської ікони Богородиці.

І. В.